

stichting **Een Joodse Erfenis**

JAARVERSLAG 2015

DOELSTELLINGEN ANNO 1995

Stichting Een Joodse Erfenis is op 8 juni 1995 opgericht en stelt zich conform haar statuten ten doel de herinnering aan de joodse aanwezigheid in Winsum en omgeving aan het licht te brengen en te bewaren. Op basis hiervan zijn de volgende activiteiten georganiseerd:

OPENSTELLING WINSUMSE SJOEL OP 4 EN 5 MEI

Aansluitend aan de jaarlijkse dodenherdenking bij het bevrijdingsmonument in Winsum vindt er een stille tocht plaats langs de graven en herdenkingsplaatsen voor de oorlogsslachtoffers. Aan de oostzijde van de voormalige synagoge is in 1993 een monument aangebracht ter herinnering aan de **13 omgekomen joodse slachtoffers** uit Winsum, waar op 4 mei gelegenheid is om bloemen neer te leggen. Sinds de restauratie van de sjoel in 2011 staan de deuren open om ook binnen een kijkje te nemen.

Ook dit jaar heeft de olielamp gebrand die van oudsher tot het interieur behoorde en was er een bescheiden **foto-opstelling** van de slachtoffers te zien. Tevens was er, evenals op 5 mei, een expositie van briefkaarten van leerlingen uit de bovenbouw van basisscholen in de gemeente Winsum die hebben deelgenomen aan het onderwijsproject 'Zij die niet bevrijd werden'.

ONDERWIJSPROJECT 'ZIJ DIE NIET BEVRIJD WERDEN'

Sinds 2014 heeft stichting Een Joodse Erfenis een **leskist** beschikbaar, geschikt voor de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Deze leskist is samengesteld rond het verhaal van de joods Winsumse broers Issy en Sophius de Vries, omgekomen in Auschwitz. Dankzij hun toenmalige buurjongen Henk Lijnema weten we het nodige van deze familie.

Met behulp van de leskist hebben we in de maand april **lessen verzorgd voor de bovenbouw**, waarvan de meeste in de sjoel zijn gegeven. Hierbij lag de focus op de relatie tussen de families Lijnema en De Vries, met name op de lotgevallen van hun kinderen Henk, Issy en Sophius. De les mondde uit in de opdracht dat de leerlingen zich moesten verplaatsen in de positie van Henk: zij stuurden als Henk een briefkaart via het Rode Kruis naar Auschwitz, gericht aan de beide joodse buurjongens in het kamp. In deze fictieve brief schreven ze dat ze hoopten dat Issy en Sophius terugkeerden naar Winsum. De expositie van deze briefkaarten was te zien in de sjoel op 4 en 5 mei. Aan dit **onderwijsproject 'Zij die niet bevrijd werden'** hebben 6 van de 12 basisscholen deelgenomen met ca. 140 leerlingen.

VOORSTELLINGEN / LEZINGEN

Op 10 april, een week voor de historische bevrijdingsdag van Winsum - 70 jaar na dato -, is de muziekvoorstelling **'Bevroren tranen'** door **singer-songwriter Maarten Peters** uitgevoerd in de Winsumse sjoel. Maarten is o.a. bekend van het lied dat hij vanaf 1999 elk jaar schrijft voor de grote 4 mei Herdenking op Kamp Westerbork.

Naast het zingen van zijn liederen vertelt hij in de voorstelling over zijn ontmoetingen met bijzondere mensen en gebeurtenissen. Dit wordt ondersteund met korte filmpjes en het decor waarin lokaal historisch beeldmateriaal is verwerkt. De twee geplande voorstellingen waren heel snel uitverkocht. In totaal 80 bezoekers.

Deze voorstelling is mogelijk gemaakt door samenwerking met St. Herdenking 4 mei Winsum en St. Feesten en Herdenkingen Winsum en met financiële steun van de gemeente Winsum en de Wierda Stichting.

Op 15 november is in de Winsumse sjoel een sjoellezing gehouden door **Carla da Silva** met als titel: **'De ziel van de Jiddische muziek'**. Carla da Silva, vertolkster van het Jiddische lied, geeft sinds 1999 workshops Jiddische zang en lezingen over Jiddische cultuur. In de lezing gaat zij op zoek naar de oorsprong van de Jiddische muziek, wat zijn de kenmerken, hoe heeft het zich ontwikkeld en hoe weerspiegelt het de ervaringen van het Jiddische volk. Een lezing vol met **beeld- en geluidsfragmenten** en **live-muziek**. De voorstelling is met 40 bezoekers helemaal uitverkocht.

EUROPESE DAG VAN DE JOODSE CULTUUR

Deze dag wordt gehouden op 6 september met als thema: **'Bruggen'**. In het noorden doen net als vorig jaar naast Winsum nog vijf andere locaties mee, te weten Bourtange, Groningen, Leek, Leeuwarden en Zuidlaren.

In de Winsumse sjoel is die dag een **fototentoonstelling** te bekijken. Het thema **'Bruggen'** is zowel **in letterlijke als in figuurlijke zin** uitgewerkt in samenwerking met fotograaf Bram den Hollander van Foto Vaszloszky, Winsum en anderen.

Historicus Stefan van der Poel vertelde 's middags over 'het overbruggen van geschiedenis, generatie en gender' het verhaal van fotograaf Yishay Garbasz.

OPEN MONUMENTENDAG

Op 12 september wordt Open Monumentendag gehouden met als thema: **'Kunst en Ambacht'**. In de Winsumse sjoel is evenals op de Europese Dag van de Joodse Cultuur de **fototentoonstelling 'Bruggen'** te bekijken.

Ook is er een **fotopresentatie** te zien van de **gerestaureerde sjoel** (opening op 28 april 2011).

JOODSE BEGRAAFPLAATS WINSUM

Het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK) is eigenaar van deze begraafplaats en door de gemeente Winsum wordt sober onderhoud gepleegd (vastgelegd in 1950). De begraafplaats is sinds 1988 een rijksmonument en wordt in de gebiedsvisie landschap Winsum-Oost beschreven als **cultuurhistorisch relevant**. Tijdens een gesprek met de betreffende wethouder is verzocht de begraafplaats op te nemen in een bijlage van de Nota Funerair Erfgoed van de gemeente Winsum. In het najaar zijn bomen en struiken met zachte hand gesnoeid.

NIEUWSBRIEVEN

In maart en september hebben de donateurs / belangstellenden de nieuwsbrief ontvangen.

WEBSITE

Dit jaar is er verder gewerkt aan de ontwikkeling van een **educatief** onderdeel op onze website **www.sjoelplein.nl**. Dit onderdeel is ingericht als een virtueel plein, waarin de Canon Winsums Jodendom 1727-2011 wordt aangeboden. Naar verwachting zal dit halverwege 2016 gereed zijn.

DAG VAN DE GRONINGER GESCHIEDENIS

Deze dag wordt traditiegetrouw gehouden in het gebouw van het RHC Groninger Archieven en heeft dit jaar plaats gevonden op 10 oktober met als thema **'Tussen Droom en Daad'**. In het kader van **samenwerking** met andere joodse erfgoedinstellingen in de provincie Groningen vormde onze stichting met Stichting Folkingestraat Synagoge (Groningen), Het Joodse Schooltje (Leek) en Stichting Synagoge Bourtange een studieblok op de **informatiemarkt**. Onze bijdrage bestond o.a. uit een collage afkomstig uit het reisverslag van de (joodse) Winsumer Nathan Albert de Vries namens de geheelonthoudersbond naar de drooglegging in Amerika (1923).

EXTERNE CONTACTEN

Stichting Een Joodse Erfenis voert structureel overleg binnen Syneon; netwerkorganisatie Synagogen Noord- en Oost Nederland.